

Eva Nyst

e.nyst@medischcontact.nl

@medischcontact

‘Ontvlecht wetenschap en beleid in covid-19-aanpak’

In de corona-aanpak ontbreken de nieuwste wetenschappelijke inzichten, vindt een groep vooraanstaande hoogleraren. En dat komt door de sterke vervlechting van wetenschap en beleid binnen het RIVM. Gepensioneerd oncoloog Bob Pinedo: ‘Laat de wetenschappelijke onderbouwing aan wetenschappers. En dat zijn níet de mensen die daarna het beleid gaan bepalen.’

OMT-voorzitter Jaap van Dissel verlaat het Binnenhof na afloop van overleg over de coronacrisis.

Twee klachten formuleerden de hoogleraren in het artikel ‘RIVM, laat wetenschapsadvies zien en maak dan pas beleid’ in NRC Handelsblad. Eerste grief: In Nederland is het wetenschappelijk advies niet onafhankelijk van het beleidsadvies. En twee: het feitenmateriaal waarop de adviezen van het RIVM zijn gebaseerd, wordt meestal niet bekendgemaakt en dat staat optimale communicatie tussen het wetenschappelijk veld en RIVM en OMT in de weg. ‘Het is vanuit het wetenschappelijk veld dan ook lastig om deze input met andere bronnen te vergelijken, of om constructief input te geven’, aldus de schrijvers van de brief.

Onbevooroordeelde kennis

Volgens de auteurs zijn de relatief slechte prestaties van Nederland in het anticiperen en bestrijden van de tweede golf van de pandemie ‘deels te wijten aan het feit dat wetenschappelijke inzichten over de verspreiding van covid-19 die in de wetenschappelijke wereld inmiddels algemeen aanvaard zijn, in Nederland te laat en te weinig het beleid hebben bepaald’. Het is cruciaal, licht medeondertekenaar Peter Hagoort, hoogleraar cognitieve neurowetenschap in Nijmegen toe, dat wetenschappers informatie verzamelen en beoordelen ‘zonder last of ruggespraak van bestuurlijke verantwoordelijkheid. Het beleid moet worden gevoed door een zo precies mogelijk beeld van de stand van kennis. Dat moet ook openbaar zijn en getoetst kunnen worden’. Dat is niet alleen belangrijk voor het onbevooroordeeld kennis verzamelen, maar voor het gevoel bij de bevolking ‘dat op een transparante en controleerbare manier informatie uit diverse bronnen gewogen wordt bij de uiteindelijke beleidskeuzes’, aldus Hagoort.

Initiatiefnemers zijn natuurkundigen Daan Frenkel en Detlef Lohse. Zij schreven de brief met biofysicus Ad Bax (NIH, Maryland) en natuurkundige Daniel Bonn. De oproep is mede ondertekend door 37 onderzoekers, onder wie Robbert Dijkgraaf (Princeton) en Cisca Wijmenga. Een van de weinige artsen in het gezelschap.

schap van ondertekenaars – overwegend natuurkundigen – is gepensioneerd oncoloog Bob Pinedo (77).

Waarom hebben zo weinig artsen ondertekend?

Pinedo: ‘Dat komt omdat dit initiatief is uitgegaan van een aantal winnaars van de Spinozapremie. Daar zijn niet veel praktiserende artsen bij.’

‘Je moet die twee kampen gescheiden houden’

Is het voor artsen moeilijker dan voor andere beroepsgroepen om zich wetenschappelijk te uiten?

‘Ik zou niet weten waarom. Het is voor ons juist heel belangrijk om ons bezig te houden met wat er gaande is. Als oncoloog heb ik mij jarenlang beziggehouden met oncolytische virussen, die hebben een antikankereffect. Dus virussen interesseren me: de serologie, de kliniek ervan, de bijwerkingen enzovoort. Ik heb morgen een bespreking over de eerste klinische trial met ons virus bij patiënten met kanker. Bovendien heb ik lezingen gehouden over die virussen en nu ook over covid-19. Dus toen ze vroegen of ik wilde ondertekenen, toonde ik volle belangstelling.’

Kwamen de opstellers met een probleem dat u al bezighield?

‘Ja, want als ik mijn lezingen houd, soms voor internationale gezelschappen, dan merk ik dat er vragen komen. Ze vragen bijvoorbeeld hoe het zit bij ons met de mondkapjes. In Amerika adviseert Anthony Fauci, directeur van de National Institute of Allergy and Infectious Diseases van de NIH, de regering. Hij sprak onlangs op het Europese kankercongres, waar hij zei: “Mondkapjes zijn een must.” Toen ben ik me erin gaan

verdiepen hoe de adviezen hier tot stand komen.’

U vroeg zich af waarom hier geen mondkapjes worden voorgeschreven?

‘Ja, gisteren keek ik nog op de website van het RIVM om te zien hoe het advies tot stand komt en hoe het werkt met beleid versus de wetenschappelijke onderbouwing. Dan kom ik er niet helemaal uit. Wie zijn de mensen binnen de OMT-groep en welke adviezen zijn er gegeven? En hoe komt men tot een conclusie op basis van de adviezen die zijn gegeven? En waarom moeten de OMT-leden tekenen dat ze zich aan het advies zullen houden?’

Is het probleem van de verstrengeling van de rollen typisch Nederlands?

‘Daar heb ik geen zicht op. Maar het is een algemeen geaccepteerd gegeven dat je de wetenschappelijke onderbouwing aan wetenschappers laat. En dat dat niet de mensen zijn die daarna het beleid gaan bepalen. De wetenschappers maken het rapport en dat rapport gaat naar de beleidsmakers. Die kijken ernaar en hebben nog andere overwegingen en maken vervolgens beleid. Die twee kampen moet je gescheiden houden.’

Maar het RIVM heeft die dubbelrol...

‘Klopt, en dat maakt het niet makkelijk om dit op te lossen.’

Hebt u ook kritiek ontvangen op uw brief?

‘Ik heb wel begrip voor het feit dat oud-hoogleraar farmacologie en voormalig rector en bestuursvoorzitter van de Leidse universiteit Douwe Breimer zijn korte reactie “Te snelle conclusie” naar het NRC heeft gestuurd. Hij vindt dat wij een te grote stap hebben gemaakt. We leggen een verband tussen de gebrekkige scheiding en het feit dat de coronabestrijding is misgegaan. Hij zegt dat we het beter hadden kunnen brengen als een hypothese en via onderzoek eventueel tot die conclusie kunnen komen en andere redenen uit kunnen sluiten. Formeel heeft hij gelijk, maar we moesten op dat moment van ons laten horen. Dagelijks nam de stroom patiënten immers toe.’ ■

ARTSEN GEZOCHT VOOR FILTEREND FORUM

De schrijvers van de brandbrief hebben deze week de website PandemicScience.org gelanceerd. Ze roepen wetenschappers op om de ‘tsunami’ aan coronapublicaties te helpen filteren. Ook zoeken ze vrijwilligers die samenvattingen willen maken van geselecteerde artikelen die op de website worden gepubliceerd. Artsen die expertise hebben op voor corona relevante gebieden en overzicht hebben over een deel van de relevante literatuur, kunnen zich via de nieuwe site aanmelden. De initiatiefnemers werken samen met het vergelijkbare forum Rapid Assistance in Modelling the Pandemic (RAMP) van de Britse koninklijke academie voor wetenschappen. Met zo’n 450 leden voorziet dit forum het Britse OMT, SAGE, van snelle beoordelingen van relevante artikelen.

REACTIE VAN RIVM

Een woordvoerder laat weten dat het niet klopt dat OMT-leden schriftelijk verklaren om niet af te wijken van de OMT-lijn. Ze tekenen een belangenverklaring om transparant te zijn en belangenverstrengeling te voorkomen. Op de website is een pagina gemaakt met de adviezen van het OMT. ‘Dit is echter een extra service van het RIVM. In principe worden alle OMT-adviezen door het ministerie van VWS gepubliceerd’, aldus de woordvoerder.

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.